

DO DÁNSKA NÁS PRIZVALA NSRV PREŠOVSKÉHO KRAJA

Posledný septembrový týždeň sme sa vybrali do krajiny, ktorej ekonomika patrí medzi najsilnejšie a najefektívnejšie.....veru do Dánska. Čím nás očarilo, a čo sklamalo?

Zmiešané pocity sme mali asi väčšina v autobuse, keď sme začali blúdiť týmto územím. Naše kroky totiž viedli od Kodane až na ostrov Fyn, kde sme mali pripravený program a popri presune sme si všimli jednoduché obydlia, rozsiahle, čisté ale nie výraznejšie upravené statky. Očakávali sme totiž precízne až nadmerne upravené verejné priestranstvá, malebnejšiu vizuálnu exponovanosť lokalít, čo sa nestalo, no napokon nám prvý dojem vynahradil presun po druhom najdlhšom moste ponad more a neuveriteľný pohľad na krajinu.

Po dvoch hodinách v buse sme zaparkovali pred krásnym mlynom Bregninge Mølle, kde sme mali stretnutie s Miestnymi akčnými skupinami pôsobiacimi na ostrove Fyn a práve tu sme získali gro informácií o tom, ako sa Leader aplikuje do praxe. Predstavila sa nám aj „rybia“ MAS a zistili sme, že najmä MAS Faaborg - Midtfn je svojimi aktivitami a výsledkami veľmi podobná našej MAS LEV. A ako to v krajinách s dlhšie fungujúcim programom Leader už chodí, výrazná je v oných MAS podpora súkromného sektora a zameranie najmä na podporu zamestnanosti. V podstate nám hostujúce združenia predstavili inovatívne projekty, postavené na využívaní existujúcich zdrojov a zabezpečujúce zdroj obživy, podporu lokálnej ekonomiky. Najviac nás zaujal zámer vyrábania zmrzliny z morských rias a darov mora, ktorá mala obsahovať vysoké množstvo minerálov, vitamínov vhodných pre onkologických pacientov. Manželský pár prišiel s touto myšlienkou na odľahlý malý ostrov, kde začali zbierať tieto zdroje a produkt ponúkli nemocniciam a na naše počudovanie sa stala zmrzlina veľmi obľúbenou i zdravotnícke zariadenie podpísalo s producentom kontrakt na dodávanie tejto „doplnkovej výživy“, zároveň ju dodávajú do ďalších miest. Nevieme si celkom predstaviť, aby sme napríklad naše liečivé byliny koncentrovali a transformovali do obdobnej/podobnej formy a prerazili s tým na trhu, ale práve tu zdeklarovali, že sú flexibilnými, tvorivými a že inováciám sa u nich medze nekladú. Ďalším výrazným nápadom bolo vyrobiť hudobný nástroj Aluphone, ktorý využili pri otvorení Olympijských hier 2012 a stal sa tak veľmi významným, následne sa dostal výrazne do povedomia (<http://www.aluphone.com/>). Čo sa týka podnikateľských zámerov, nie sú obmedzované činnosti, aktivity, typ žiadateľov a to je podstatné pre projekty Leader.

Ďalším pozitívnym prekvapením pre nás boli aj ďalšie predstavené lokálne malé firmy, ktoré fungujú na vidieku a sú konkurencie i životaschopné. Základom pre nich je klasické gazdovanie a najmä zabezpečený odbyt, krátke odbytové reťazce, v regióne si vystačia s niektorými produktmi sami. Veď napokon Dánsko je známe aj svojim vysokým exportom potravín. Starostlivosť o pôdu, vysoká úroveň využívania tých zdrojov, ktoré majú k dispozícii im pravdepodobne pomáha zabezpečiť dôstojný život aj na vidieku. Z našich postrehov tiež vyplynulo, že dôraz nekladú na imidž a zdá sa, že sú veľmi skromní a spokojní s tým, čo majú. Je jasné, že ich životná úroveň je veľmi vysoká, avšak sa treba aj zamyslieť nad tým, prečo.

Okrem toho, síce u nich funguje vysoká miera demokracie, ale má svoje jasné hranice a pravidlá. Je to len náš subjektívny pocit, avšak to, čo sme zažili nás presvedčilo o tom, že disciplína a poriadok je im vštepovaná od malička: Nie je možné, aby niekto za seba v autobuse, na verejnom priestranstve, reštaurácii, či inde neupratal, nechal za sebou nejaké veci, všetky pravidlá vyžadujú striktné plniť, pričom sankcie sú bez mihnutia oka uplatňované. Urobiť výnimku nebolo možné napr. ani v prípade

slovenského – dánskeho spoločenského večera, kde mali byť regionálne produkty ponúknuté hosťiteľom a ich folklórnemu súboru, avšak hotel to nepripustil a nevytvoril ani podmienky, aby tento večer mohol byť neformálnym podujatím pre rozhovory, či tance a spev, ako to už na takýchto exkurziách chodí. V hotely sme si museli obliecť a vyzliecť periny, nemohli sme konzumovať vlastné jedlo, fľašu alkoholu radšej ani nevybrať, lebo pokuta je hneď na faktúre. Nejde o kritiku, má to určite svoje opodstatnenie, je to istý typ disciplíny, morálky a zároveň sme pocítili to chladnejšie severskejšie správanie a vnímali sme inú mentalitu, čo bolo pre nás zaujímavé, lebo na žiadnej exkurzii sme to ešte nezažili. Aj nakladanie batožiny do autobusu pred samotným ministerstvom, kde sme boli privítaní, sa nezaobišlo bez problémov a policajtká hneď vyrúbala bez mihnutia oka pokutu za rýchly nástup na mieste, kde sme v podstate ani neobmedzili premávku.

Neznie to síce celkom lahodivo, ale asi sa máme čo učiť. Všeobecný poriadok, systém, dodržiavanie normatífov, zásadovosť, jasnosť v predpisoch sú také vzory spoločenského správania, ale keď k tomu prirátame starostlivosť o poľnohospodársku pôdu, jej efektívne využívanie, rastlinná a živočíšna výroba, potravinová bezpečnosť, export, máme čo dobiehať, nehovoriac o tom, že sme si všimli, že obce neinvestujú bezhlavo do nových, najmodernejších investícií, ale vyzeralo to, že opravujú staré a predlžujú ich životnosť. Nepotrebnú byť in, najmodernejší, a pod, ale stačí im zabezpečiť účel čo najefektívnejšie.

Dosť bolo viet, ťažko vyjadrujúcich, prečo sú oni tak ďaleko a pritom to na oko tak nevyzerá.

Videli sme ďalšie atrakcie MASky a to bizóniu farmu Ditlevsdal, kde sme ochutnali výborné jedlo z tohto dobytky, videli sme výrobu syra, kde zároveň vyrábali pivo, pretože využívali niektoré enzýmy pri produkcii piva pre produkciu práve syra. Prirodzenejšie postupy sú vítanými a sú alternatívou tradičnej chemickej technológie, pričom samozrejme, že dodávka mlieka bola hneď od vedľa z kravína, kde bolo zopár kráv v porovnaní s našimi niekdajšími družstvami.

Navštívili sme aj miestnu čokoládovňu v malej nenápadnej obci, malú výrobu, ktorá prerazila na trhu a má vysoký odbyt čerstvej čokolády široko ďaleko.

Program nám spestril aj rodný dom H. CH. Andersena ako múzeum, kde sme sa dozvedeli mnohé zaujímavosti o jeho živote, pôsobení v meste Odense.

Bola to veľmi podnetná exkurzia a určite by sme chceli v Dánsku viac zotrvať, aby sme pochopili, na čom treba stavať, ako podporiť nápadité zámery a nechať ich preraziť na trhu, ako sa starať o pôdu, svoju krajinu, lesy, národný majetok a nenechať ich ladom, spustošiť, naopak ako využiť miestne zdroje jednoducho a efektne. Často padali v našej skupine názory typu, že podobne to funguje ako niekedy u nás dávno pred rokom 1989, čo sa týka vidieka a poľnohospodárstva.

Dánsko je atraktívnym nordickým štátom, oplatí sa ho navštíviť.

Predstavenie NSRV a MAS Prešovského kraja

Predstavenie Dánska, ostrova Fyn a MASiek z ostrova Fyn

LAG Faaborg-Midtfyn

2007-2013	Number of projects	Euro
Finished and In progress	107	
Business and tourism	32	738,000
Living conditions	75	1,060,000

Výroba syra a piva

Kravín – dodávky mlieka pre výrobu syra

Najvyšší bod Møllehøj sa vyšplhal len 170 metrov nad hladinu mora.

Múzeum H. CH. Andersena

Obed na bizónej farme – samozrejme, že z bizóna

Obhliadka bizónej farmy

Výrobky z bizónieho mäsa

Cintorín

Miestny kostol

Čokoládovňa

Miestny kultúrny dom s kinom, kde sa pravidelne schádzajú obyvatelia a ktorí spoločne vytvorili jeho podobu, účel využitia

